

Hartelijk dank!

Geachte Heren van den Braak en Van den Berg,
Beste politici,
Dames en heren,

Toen ik hoorde dat ik dit boek over politieke geschiedenis mocht ontvangen op vijf december, moest ik meteen aan de volgende uitspraak denken.

“Sinterklaas bestaat... en hij zit dáár!”

Vrijwel iedereen van mijn leeftijd of ouder kent deze legendarische uitspraak van Wiegel, of heeft de tv-beelden ervan gezien.

Het was Wiegels reactie op de grote overheidsinvesteringen van het toenmalige kabinet Den Uyl, waarmee de voorgenomen spreiding van macht, kennis en inkomen tot stand moest worden gebracht.

Dit lijvige boekwerk gaat níet over dit soort oneliners of incidenten die de waan van de dag bepalen.

Het is vooral een nauwgezet historisch verslag van wat er in de afgelopen kabinetsperiodes tot stand werd gebracht.

Het behandelt de belangrijkste wetgeving en beleid.

Het beschrijft met welke dynamiek daar in de Tweede Kamer over werd gesproken.

Wat de impact ervan was op het welzijn en de welvaart van mensen in het land.

En het laat zien tegen welke sociale en economische achtergrond die politieke besluitvorming zich voltrok.

Dat maakt het tot een gedegen en waardevol naslagwerk voor alle actief betrokkenen bij de parlementaire politiek.

Maar wat het voor een veel breder publiek interessant maakt, is de duiding van die geschiedenis.

En de trends die je kunt zien als je lijnen trekt tussen de afzonderlijke gebeurtenissen.

Welke constante waarden, welke pendelbewegingen en wérkelijke veranderingen hebben de afgelopen decennia plaatsgevonden in het parlementaire veld?

En welke perioden kun je daarbij onderscheiden als je het spoor terug volgt?

Op die vragen hebben Bert van den Braak en Joop van den Berg van ‘Zeventig jaar zoeken naar het compromis’ antwoorden gegeven.

En daarin schuilt in mijn beleving ook de belangrijkste waarde van dit ruim tien kilo wegende boekwerk.

Terugkijken helpt om vooruit te zien.

Om nog even terug te komen op de Sinterklaasuitspraak van Wiegel:

die staat symbool voor een periode waarin polarisatie en ideologische verschillen openlijk tot uiting kwamen in het politieke debat in de Kamer, en ook binnen het Kabinet zelf.

Door veel mensen wordt dat als een nostalgisch ijkpunt gezien, voor hoe de politiek er in het verleden uitzag.

Maar in dit boek wordt het geduid als een tijdelijke breuk met de periode daarvoor en daarna.

Het pragmatisch zoeken naar compromis in de politiek is volgens de schrijvers van dit boek de belangrijkste constante in onze parlementaire geschiedenis van 1945 tot aan dit moment.

Typerend voor Nederland.

De werkelijk blijvende politieke veranderingen in die periode werden vooral aangejaagd vanuit de samenleving:

ontkerkelijking en democratisering leidden tot grilliger stemgedrag en mondiger burgers, voor wie het gezag van politieke leiders niet meer heilig was – en het daarna ook nooit meer zou worden.

En dat gold ook voor de rolopvatting van Kamerleden.

De landelijke democratiseringsgolf zorgde in de Kamer voor een grote instroom van nieuwe, jongere generaties, met nieuwe ‘vormen en gedachten’.

En dat zorgde ook voor een diepgaande verandering van politiek gedrag.

Ik kan mij die in het boek beschreven ‘volgzame’ Kamer uit de jaren veertig en vijftig van de vorige eeuw, die nauwelijks amendeerde of moties indiende, niet eens meer vóórstellen.

En gelukkig maar:

een goed functionerende democratie vraagt om Kamerleden die al hun rechten actief inzetten om hun taak uit te voeren.

Als Kamervoorzitter ligt mijn hoofdtaak in het leiden van goede, inhoudelijke debatten.

Het is belangrijk dat Kamerleden de ruimte krijgen om hun standpunten over het voetlicht te brengen.

Maar ik heb ook een taak in het beschermen en uitdragen van de belangrijke waarden die bij onze democratie horen.

Dat doen we bijvoorbeeld door burgers – vooral ook jongeren! – díe waarden mee te geven.

Door ervaringen uit te wisselen met collega’s in het buitenland, zoals ik onlangs deed in Engeland, Duitsland en België.

Door een goede archivering en verslaglegging.

En door te reflecteren op het functioneren van onze representatieve democratie in het algemeen.

Daarom is deze parlementaire geschiedschrijving ook voor mij van grote waarde.

Ik verheug mij erop om dit boek – in de vakanties, als ik meer tijd heb – van kaft tot kaft te gaan lezen.

En ik hoop en verwacht dat ik niet de enige ben.

Ik hoop ook dat iedereen die dit boek leest ziet wat ík zag, toen ik het boek las:

Dat het met grote liefde is geschreven.

Laat ik, om dát te onderstrepen, eindigen met een citaat uit de inleiding:

'Zeventig jaar zoeken naar het compromis', kan worden beschouwd als een kenschets van wat de parlementaire democratie vermag, en wat door geen enkel politiek regime kan worden bewerkstelligd:

sociale vrede bewaren en burgers perspectief bieden.

Daarin zit, naar het woord van Mahatma Ghandi, 'de schoonheid van het compromis'.

Nogmaals hartelijk dank voor dit prachtige boek.

Ik wens u een mooie en interessante middag toe.